

THE NIGHT SEDER BAIS MEDRASH

TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

Series booklet

לפני עור

ויקרא פרק י"ד

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לב עמוד א

תוספות מסכת קידושין דף לב עמוד א

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף לב עמוד א

משנה מסכת עבודה זרה פרק א

גמרא עבודה זרה ו'

ר"ן על הרי"ף מסכת עבודה זרה דף א עמוד ב

בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד א

דרכי משה קנ"א

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא, ש"ך,

דגול מרובה

גיטין ס"א, משנה, רש"י ותוס. 'משאלת'

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן עב

נטילת ידים וברכות

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון

סימן קסט

בית יוסף אורח חיים סימן קסט

ב"ח אורח חיים סימן קסט

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת

המזון סימן קסט

מגן אברהם סימן קסט ס"ק ו

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קסט ס"ק ו

ט"ז אורח חיים סימן קסט ס"ק ג

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן קסט ס"ק ג

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צט

תשובות והנהגות כרך א סימן שנח

עבודה זרה י"ג ע"ב- לפני דלפני

תרומת הדשן ח"ב כ"ז

ב"ח יורה דעה סימן קלט

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנא

שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן יד

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה

לז"נ לוי בן דוד שלמה

לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

לפני עור מראה מקומות

ויקרא פרק י"ד

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני ה'.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לב עמוד א

וכי הא דרבה בר רב הונא, דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר: איזול איחזי אי רתח אי לא רתח. ודלמא רתח, וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול! דמחיל ליה ליקריה. והא קעבר משום בל תשחית! דעבד ליה בפומבייני. ודילמא משום הכי לא רתח! דעבד ליה בשעת ריתחיה.

תוספות מסכת קידושין דף לב עמוד א

דמחיל ליה ליקריה - וצריך לומר שהודיעו קודם לכן שלא יהא כמו נתכוין לאכול [בשר] חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמר לקמן בפ' בתרא (דף פא:) שצריך מחילה וכפרה.

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף לב עמוד א

הא דאקשינן ודילמא רתח ואיכא משום ולפני עור לא תתן מכשול ופרקין דמחיל ליה ליקריה. קשיא לי דהא מכל מקום לא ידע בריה דמחיל ליה ליקריה, והוי כמי שעלה בידו בשר כבש ונתכוין להעלות בשר חזיר שצריך כפרה כדאיתא ביבמות ונדרים (עי' לקמן פ"א ב'), ואפשר דבלאו דלפני עור לא תתן מכשול כיון שהוא לאו כולל לא מחמירין כולי האי ושרינן בהכי כדי לנסותו ולהדריכו בדרך ישרה אי רתח.

משנה מסכת עבודה זרה פרק א

לפני אידיהן של עובדי כוכבים ומזלות שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהן להשאילן ולשאול מהן להלוותן וללוות מהן לפרוען ולפרוע מהן רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר לו אמרו לו אף על פי שמיצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן:

הן בלא אידיהן ש"מ איבעיא להו^א משום הרווחה או דלמא משום^ב ולפני עור לא תתן מכשול למאי נפקא מינה^ג דאית ליה בהמה לדידיה אי אמרת משום הרווחה הא קא מרווח ליה אי אמרת משום^ד עור לא תתן מכשול הא אית ליה לדידיה וכי אית ליה לא עבר משום עור לא תתן מכשול והתניא^ה אמר רבי נתן^ו

משום נח ישמע עג פין^ז (שמות כג): ולפני עור. דמזבין ליה בהמה ומקריצה לעצודת כוכבים וזני נח נטוו עליה דהיא אחת משבע מלות צד' מיתות צסנהדרין (דף נ.ו.)^ח ונהי דאמרן^ט עמד והמירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי עמידין הן ליתן את הדין על שאין מקיימין אותן ואע"פ שאין להן שכר צקיומן' (ואהני^י) קא עבר ישראל

משום ולפני עור לא תתן מכשול (בחילול שבת משום ממנא דבעל מוס מגונה הוא ציותר חפץ ודבר דבר^י): דאית ליה בהמה. לעובד כוכבים נא לפחתך הירנך והיינו טע להקריב ואי לא מזבין ליה ישראל אפ"ה פלג ליה צדידיה: ועוד דקרא גופיה צדידיה נ

תלמוד בבלי <עוז והדר> עמוד מס 22 כח עבודה זרה תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ו:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר. נראה דה"ה צלל שאר איסורין אלא להכי נקט כוס יין לנזיר משום דמסתמא למיטת קא צעי ליה כיון דכ"ע חמרא שמו ושמה שכת מורכו אצל ישראל שאמר הושיט לי נבלה או חזיר או שום איסור אין לחושדו מלהושיט לו אצל אם ידוע לו שרואה לאכלו אסור להושיט לו ואפי' הוא שלו מדקאמר חי לא יהיב ליה שקיל ליה איהו ולפי זה אסור להושיט למומרים לעצדת כוכבים¹ דבר איסור אע"פ שהוא שלהם כי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא נאסר להם דמישראל גמור חשדין ליה ומיירי דקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושיט לו זה וכדמסקין דקאי צמרי עברי נהרא:

* מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל² ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקליה איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול הב"ע³ דקאי בתרי עברי נהרא דקאי נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש"מ איבעיא להו נשא ונתן מאי ר' יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר"ל אמר⁴ נשא ונתן מותר איתביה

שאל יושיט אדם כוס יין לנזיר. שמא יבא⁵ לשמומו: ואבר מן החי לבני נח. לפי שנאסר להן דכתיב אך בשר וגו' (בראשית ט): דקיימא בתרי עברי נהרא. עובד כוכבים מלד זה וישראל מלד זה דאי לא יהיב ליה לא מצי שקיל: נשא ונתן. לפני אידיהן עמיהן מהו צהנאה: אסור. ליהנות מאותה סמורה: בשאמרו אסור לשאת זלאת עמהן. לפני אידיהן: לא אסרו אלא בדבר המתקיים. עד יום אידיהן דחזי ליה קמיה צום אדיו ואיל ומודה: אב"ד בר שאינו מתקיים. כגון ירק וכיוצא צו מותר: בדבי רבי אושעיא. צמתימא דבי רבי אושעיא דלדיו סידרה למתמתא וכן ר' חייא: אב"ד לא יוקחין מהן. דמרווח ליה שמותן

תלמוד בבלי <ערוך והדר> עמוד מס 23 כח עבודה זרה תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הר"ן על הרי"ף מסכת עבודה זרה דף א עמוד ב

דיקא נמי דקתני לא יושיט. דלשון הושטה משמע שהוא אינו יכול לנטלו ומיהו משמע דהני מילי לענין איסורא דאורייתא אבל מ"מ מדרבנן מיהא אסור שהרי מחויב הוא להפרישו מאיסור והיאך יסייע ידי עוברי עבירה:

בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד א

כל מה שנאסר לנו משום לפני עור לא תתן מכשול אם הוא רשאי ליקח מאותו דבר בזולתנו מותר לנו למכור לו שהרי אין המכשול בא בשלנו מעתה מותר לנו למכור דבר האסור לו אף על פי שהוא לוקחה לאכילה הואיל והוא מוצא לקנות בזולתנו ומ"מ אסור ליתן לו ואם הוא מוצא במזומן ובלא קנין אף נתינתו מותרת וכל שכן אם היה מאותו דבר בידו ואף על פי שמ"מ גורם לו להרבות באיסור אין בזו נתינת מכשול וכן כל כיוצא בזה ומ"מ ראוי להמנע מסרך מסייע ידי עוברי עבירה וכן מ"מ אם אינו מוצא אלא בטורח אסור להמציא לו בהזמנה:

(א***) וכתב המרדכי רפ"ק דע"ז (סי' תשצה) כתב ראב"ה בשם אביו ר' יואל הלוי להתיר ללות חן בגדי כומרים שמרגנים בהם לע"ז שקורין קלקנייש כל היכא דאיתא לכומרים אחריני אע"ג דברור דקנו לע"ז שרי עכ"ל ט' ואפשר דבכהאי גוונא אף ספרי דתן וכל דבר שרי ולזה נהגו האידנא שמוכרין לגוים מחרזות של קשרים הנקראים פטור הכלים אע"ג שמשבחין בהם לע"ז וסתמן לע"ז ין הואיל ואית להו אחריני אמנם בהר"ן פ"ק דע"ז דף (שמ"ד ע"ב) (א: ד"ה מנין) דאסור להושיט לגוי מדרבנן אע"ג דיכול ליטלו בלאו הכי משום דאסור לסייע ידי עוברי עבירה עכ"ל. ובתוספות שם (ו: ד"ה מנין) משמע כדברי המרדכי דאפשר ליטלו אפילו איסורא ליכא אפילו ליתנו לישראל חבריו ועיין בתוספות פ"ק דע"ז אבל בריש הגהות מרדכי דשבת (סי' תג)

משמע כדברי הר"ן וכן הוא פ"ק דשבת בתוספות (ג. ד"ה כבא) ואשר"י (סי' א) מיהו בזמן הזה יש להקל מטעם דמקילין להשתתף עמהם ועיין באורח חיים סימן קנ"ו: בהגהות אשר"י פ"ק דע"ז (סימן טו) והר"ר אליעזר מביה"ם אוסר למכור לגוים קלפים ודיו ואין להתיר הדבר וישר כחו שאוסר עכ"ל אור זרוע (ח"ד פסקי ע"ז סי' קל). וכתב מהר"א בפסקיו סימן קי"ב ריש להסתפק לפי"ז אם הוא הדין אסור למכור לגוים קולמוס לכתוב או נאמר דקולמוס שרי הואיל ולא נשאר מן הקולמוס על הקלף לאחר הכתיבה וכתב דכל זה אינו אלא חומרא בעלמא עכ"ל. ונראה דאינו אסור אלא בידוע שרוצה לכתוב ספר דתן אבל מסתמא שרי דלא גרע מסתם ספר פסול דמותר למכור להם משום דרובן אינן ספרי יראתן וכל שכן הוא כן נראה לי:

טור <מכון שירת דבורה> עמוד מס 344 ח (יו"ד קיב - קפב) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא

"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם (ב) יכולים לקנות במקום אחר, (ג) מותר למכור להם כל דבר. (מרדכי דפ"ק דע"ז). (ד) ויש מחמירין. ז ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו

ו' י"א כו'. דס"ל דכי היכי דלמרינן
 כס"ס גני מיר, דלסור לסוסין לו
 טוס יין להיטו דוקא בדקלי בנרי
 עברי דנכרס ה"ס הכא ויש מממירין
 וסוכרין דמ"א חסור מדרבנן איכא
 אשילו לא הוי כמן חרי עברי דנכרס
 וכל זה לדעת סרב אכל לפעל"ל דלא
 פליגי דכ"ע מודים להמרדכי וחוס'
 כפ"ק דענוה כוכבי' דענוה כוכבי'
 לו מומר שרי וכו' ור"ת ור"ח ור"א
 כפ"ק דשכח ור"ן פ"ק דענוה
 כוכבים מיירי בישראל שו"א חייב
 להפרישו מאיסור וכדכח הר"ש שם
 דלא גרע מישראל קמן אוכל כבילות
 שז"ל מ"אויס להפרישו כ"ש ישראל
 גדול (*משל"כ כענוה כוכבי' וישראל
 מומר שאינו חייב להפרישו חז"ק
 שה"כ נכח סרב כד"מ דעת הר"ם
 רפ"ק דענוה כוכבים כדעת המרדכי
 שם דשרי ול' הר"ש רפ"ק דענוה
 כוכבים הוא כלשון החוס' שם ח"כ
 לפי דעת סרב יסודי דברי הר"ש
 סומרים זה א"ח וכן רבינו יוחנן
 שילוח שרד - חורלי - עמוד מס 148 ח' י"ד ב' סארי, יוסף בן אפרים חורפס י"י תכנת אצור תלמידי

דגול מרבבה
 (ספן קנ"א בש"ך ס"ק א')
 משא"כ בשרדי כוכבים
 וישראל מומר. הא ודל
 ישראל מומר אש"ס ששאל
 ישראל הוא ואש"ס מה
 גינו לשאל ישראל לענין
 להפרישו משנים אכל גרסא
 פלגי כוונת כפ"ק דף יב"א
 בית לחם יהודה
 לה כ"י. כסב כ"ס חסידים
 כשאל חסד לעשות חסידים
 לנימו לא יעשו כנגד ענוה
 כוכבים אש"ס יסח נראה
 כעשמוס וסוד שמיר סוס
 כנגד ענוה כוכבים וכו'
 אל ספן אל סאלוס ולא
 יוס' על ספן סריס נד
 ענוה כוכבים - וכו'
 לא יוס' לו סלון ססוד כנגד
 ענוה כוכבים :

דגול מרבבה

אין מלווין לספרישו כי אם
 כשעובר כשונג ויש ביד איש
 אחר להפרישו חייב להפרישו
 וכמו נקטן אוכל נבילות שאקטן
 כונג הוא ומשנה דריש פרק
 קמח דשכח מדרבי. רש"י שם
 וכדמשמע מדרבי. רש"י שם
 כ"ס פסוקי דאסי וכו' ע"ש
 אכל בישראל דכונס לענוה
 כמזיד על א"ח ענינים אשילו
 אינו מומר גמור אין ישראל
 אחר מ"אויס להפרישו לדעת
 כפ"ק וסומר נקט כפ"ק הוא
 מש"ס דהסוסקים כמומר דכ"ו
 וסומר כממלא מיד הוא ועוד
 דכל עובר ענינים כמזיד יקרא
 מומר לאומה דכ"ו: (שם בש"ך)

שילוח שרד - חורלי - עמוד מס 150 ח' י"ד ב' סארי, יוסף בן אפרים חורפס י"י תכנת אצור תלמידי

גיטין ס"א, משנה, רש"י ותוס'. משאלת

הוא: מאתריה דר' יאשיה אתה.
 לפיכך אהה נקי בדנין לפי שהוא
 דורש לריס ומודיען: עם מתי
 ישראל. לא נבדרי ישראל אלא
 מתעסקין בהם א"ס מ"אויס הריוגיס
 עם ישראל: ברתבי על השביעית.
 לשמור פירות שביעית ולהנניעם מן
 היעור ואלין: לא תבור ולא תפחון
 עמה. לסייעה מפני שאסור לסייע
 צדים ידי עוברי עברה בשעת
 העברה: ובוררת וסוחנת כו'.
 נגמרת פריך אמאי הרי חסודה על
 המעשרות: כוונן שהיא עמלה כו' לא
 גרסין וצרייתה גרסין לה כגמ' (*):
 אבל משתבית את המים לא תגע.
 לפי שמגלגלה הוטנלה לחלה וקא
 מיטמאה מתמת כלים טמאים וזו
 מסייעתה לגלגל ואסור לגרוס טומאה
 לחלה: וכו' לא אמרו. שהמיר
 להשלים כלים ולסייעם בלא שעת
 עברה עמלה אלא מפני דרכי
 שלום: ומחזיקין ידי נכרים. כה"כ
 משמע מסייעין ממש: ושו"אין
 בש"אויס. כל הימים ואע"פ שמטיל
 על הנכרי שם שמים שהשלים
 שמו של הקד"ה: גמ' מאי שנא
 רישא. דקמני לא תבור שמסייעת
 ידי עוברי עברה שביעית: ומאי
 שנא סיפא. דקמני וצוררת וסוחנת
 והלא מסייעת ידי עוברי עברה
 טבל: רוב עמי הארץ מעשרין הן.
 הלכך חששא דרבנן בעלמא היא
 ומפני דרכי שלום מותר לסייען אכל
 חסודה על השביעית משמע דמוחק
 לן זה שחסודה: רבא אמר. לעולם
 כמחלה על מחלה (דמי) * מספקין

לכו ואסור לסייען האילן ועברה דאורייתא היא ומתני' במוחק
 לעשר קאמר ועם הארץ דר"מ הוא שחשד לאכול פירות בטומאה
 והך טומאה וטהרה דמולין דרבנן היא דמורה לא הוהיה לאכול
 עברה אלא תרומה וקדשים בגלל הלכך לא איסורא דאורייתא היא

שחתתיו וכו': * תנא אם ליקט ונתן ביד
 ה"ז גול גמור רב כהנא הוה קאזיל להוציל
 חזייה לההוא גברא דהוה שדי אופיי וקא
 נתרן תמרי אול קא מנקיט ואכיל א"ל הוי
 מר * דבידאי שריתניהו א"ל מאתריה דר'
 יאשיה אתה קרי עליה * וצדיק יסוד עולם:
 אין ממחין ביד עניי נכרים בלקט בשכחה
 ובפאה מפני דרכי שלום: ת"ד * מפרינסים
 עניי נכרים * עם עניי ישראל ומבקרין חולי
 נכרים עם חולי ישראל * וקוברין מתי נכרים
 עם מתי ישראל מפני דרכי שלום:
מתני' * משאלת אשה לחבירתה החשודה
 על השביעית נפה וכברה וריחים ותנור אבל
 לא תבור ולא תמחן עמה * אשת חבר
 משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה
 ובוררת * וסוחנת ומרקדת עמה אבל משתבית
 את המים לא תגע עמה לפי שאין מחזיקין
 ידי עוברי עברה וכו' לא אמרו אלא מפני
 דרכי שלום * ומחזיקין ידי נכרים בשביעית
 * אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן
 מפני דרכי שלום: גמ' מאי שנא רישא
 ומ"ש סיפא אמר אביי * רוב עמי הארץ
 מעשרין הן רבא אמר הכא בעם הארץ דר"מ
 וטומאה וטהרה דרבנן * דתניא * איזהו ע"ה
 כל שאינו אוכל חולין בטהרה דברי ר"מ
 וחב"א כל שאינו מעשר פירותיו והא מדרקתני
 סיפא משתבית את המים לא תגע עמה
 מכלל דרישא לאו בטומאה וטהרה עסקין
 רישא וסיפא בטומאה וטהרה ורישא
 בטומאה חולין וסיפא בטומאה חלה ורמיניהו
 מוחזין

משאלת אשה לחברתה כו'.
 כסיפא מפרש דקמני
 מתני' * מפני דרכי שלום וקשה לר"ת
 ומיפיק ליה דהוה שרי משום דליכא
 למיתלי בתבואה של היתר כדאשכחן
 במסכת שביעית כפ"ה (מ"א) ב"ש
 אומרים לא ימכור לו פרה החורשת
 בשביעית וכו' * מתירין מפני שיכול
 לשוחטה עוד חנן התם (מ"ש מ"י)
 אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרם
 בשביעית מחרשה וכלי העול כו' זה
 הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעברה *
 אסור לאיסור ולהימר מותר וליכא
 למימר דהתם נמי לא שרי אלא מפני
 דרכי שלום דבמכר לא שייך דרכי
 שלום ועוד דקא דייק כפ"ק דמסכת
 ע"ז (דף טו:): מינה מביט הלל דשרי
 למכור פרה לעובד כוכבים דאימר
 לשחיטה זבנה ואפילו שייך דרכי
 שלום כמזיד לישראל משום דנראה
 כחושדו כשאילו רואה למכור לו במוכר
 לעובד כוכבים לא שייך כלל דרכי
 שלום ועוד דעל כרחך התם לאו
 משום דרכי שלום הוא מדלא תני
 להו הכא ואומר ר"ת דהכא צידע
 שאין לה אלא פירות שביעית הלכך אי
 לאו משום דרכי שלום היה אסור ובמכר
 דלא שייך דרכי שלום אסור ויכא
 דליכא למיתלי וכן משמע בירושלמי *
 דקאמר אי אומר נפה לספור זה עמי'
 כברה לכבדו כו' חול ריחים לעמון כו'
 סמנין תנור לטמון כו' אוינן של פשתן
 משמע דמיירי דאין לו תבואה של
 היתר למיתלי זה והוא דירושלמי
 לא הוה תלייה גמורה כפרה לשחיטה
 דא"כ בלא דרכי שלום נמי הוה שרי

כמו במוכר וא"ת לפירוש ר"ת מאי פריך כגמ' מ"ש רישא ומ"ש
 סיפא כיון דבדלי צפירות שביעית איירי וי"ל דקסבר הש"ס
 דלחמור רבנן בתבואת החסודים כאילו הוא בודאי טבל דאוקמייה
 אחזקה: **ריחים** ותנור. ובאשת עם הארץ לא תגע מנור

תלמוד בבלי - עיר ודוד - עמוד מס 133 ב' גיטין תלמוד בבלי חורפס י"י תכנת אצור תלמידי

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן עב

בדבר אם מותר לעשות מסחר הכנת חתונות שהוא להשכיר האולם ולעשות הסעודה וכדומה שנקרא קייטערינג בלע"ז באשר שבהרבה חתונות מתנהגים שלא כשורה ברקידות אנשים ונשים שהוא דבר עבירה וכדומה אם יש בזה משום לפני עור או מסייע ידי עוברי עבירה. הנה כיון שבעיר גדולה כלאנדאן שיש הרבה אולמות להשכיר ויכולים בנקל להשיג אולם אחר ליכא לפני עור מדאורייתא כדאיתא בע"ז דף ו' וכן פסקו כל הפוסקים. אך הנידון הוא משום שיש לחוש לשיטת התוס' והרא"ש שבת דף ג' והר"ן שם דסברי דאיסור מדרבנן מיהא איכא מטעם שהרי חייב להפרישו מאיסור ואיך יסייענו בדבר עבירה.

אבל עיין בש"ך יו"ד סי' קנ"א סק"ו שמחדש דכיון שהוא משום שיש חיוב להפרישו מאיסור, מותר לישראל מומר שאינו חייב להפרישו ובזה איירו התוס' והמרדכי בע"ז שם שמתירין והתוס' והגמ"ר =ההגהות מרדכי= שבת שאסרי הוא בישראל כשר שחייב להפרישו. ופי' בדגמ"ר כוונת הש"ך דלא דוקא במומר אלא דאף בסתם ישראל אין מצווין להפרישו אלא בעובר בשוגג אבל כשעובר במזיד על איזו עבירה אפילו אינו מומר אין ישראל אחר מצוה להפרישו עיין שם. והוא מוכרח דאל"כ גם למומר אין מקום להתיר דגם מומר הא חייב באיסורין ואיזה מקור יש להש"ך שלענין חיוב הפרשה מאיסור לא יהיה במומר, ולכן צריך לומר כפירוש הדגמ"ר דכוונתו לכל עושה במזיד שסובר דכיון דמה שמחוייבין להפרישו כתב הרא"ש שהוא ממה שאף לקטן אוכל נבלות מצווין להפריש לכן הוא רק קטן שהוא כשוגג ולא כשהוא במזיד. וראיה לזה מהא דהלעיטוהו לרשע וימות דרפ"ה ממע"ש והובא בב"ק דף ס"ט דחזינן דאין מחוייבין להפריש למי שעושה במזיד אף שגנב אינו מומר. ...עכ"פ להש"ך והדגמ"ר אין בזה איסור מסייע ידי עוברי עבירה. אבל המג"א סי' שמ"ז סק"ד פליג עליה ואוסר לסייע לישראל מומר

אבל בכאן נראה דגם להמג"א אין לאסור דהא ודאי כשלא ישכיר זה את האולם למי שירקדו בעבירה ישכרו לעשות החתונה אצל אחרים ואף אצל החשודים בעניני כשרות המאכלים ונמצא שאדרבה במה שמשכיר להם את האולם שלו מונעם מעבירה דמאכלות אסורות ולעבירה זו דרקוד הא לא מסייעם בעצם כלום שגם בלא סיועו הרי יעברו ולכן אף להמג"א אין לאסור.

וגם מסתבר דלא אסרו משום מסייע ידי עוברי עבירה כשליכא איסור לפני עור אלא בנותן לו דבר שיעשה בו רק מעשה העבירה אבל בדבר שהעיקר הוא למעשה היתר כגון שכירת האולם שהוא לעשות בו החתונה והסעודה רק שיעשה שם גם מעשה עבירה דרקודים אין להחשיב שהשכירות הוא ע"ז ולאסור, דאל"כ היה לן לאסור מלמכור כל כלי לעוברי עבירה כגון קדרות לבשל משום דיבשל בהו גם בשבת וגם מאכלות אסורות אלא הוא משום דכיון דעיקר הדבר אינו לאיסורין לא אסרו בזה משום מסייע כשליכא איסור דלפני עור.

והנה אף בליכא במקום אחר נמי אינו ברור לאסור בכה"ג שהוא דבר שאינו מיוחד תשמישו רק לעבירה ויותר נוטה שאין בזה משום לפ"ע ומסייע ומותר. וראיה קצת משביעית פ"ה מ"ו דתנן זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאיסור ולהיתר מותר, אף שכיון שאיירי בחשוד על השביעית כמפורש בכל המפרשים מהא דירושלמי, א"כ הרי ודאי יעשה בהם גם מלאכת איסור ומ"מ מותר. ודין זה הוא אף בלא דרכי שלום כמפורש שם מ"ט מפשיטות הירושלמי

.....ונמצא שאף בליכא במקום אחר נמי נוטה יותר שלא היה אסור. וכ"ש כשיש הרבה מקומות שיכולין לשכור שליכא לפ"ע שאין לאסור מצד מסייע לכו"ע כיון שעיקר השכירות הוא למעשה היתר וכ"ש בכה"ג שבמקומות אחרים שישכרו יעבור /שיעברו/ גם על איסורים אחרים דמאכלות אסורות שאין לאסור כלל.

.....ובדבר אם מותר למכור בגדים שיש ספק אם יש בהם שעטנז לישראל שאינו מקפיד על איסור שעטנז, הנה אם הוא ספק ממש היינו שמצוי בהבגדים שמוכר שעטנז אסור למכור לחשודים שלא יבדקו, ולא סגי בזה שיודיע להם שיש ספק שעטנז בהם כיון דחשודים לעבור. ואף שיכולים לקנות במקומות אחרים שהוא

רק איסור דרבנן אין להתיר בזה מטעם ספק לקולא דהא עכ"פ מסייע להם באיסור דרבנן שברור שיעברו על זה שאסרו בלא בדיקה. אבל אם הוא רק חשש בעלמא כגון שהוא מיעוט שאינו מצוי שמדינא יש למיזל בתר רובא ורק משום שאפשר לברורי מחמירין לברר, רשאי למכור אף לאלו שלא יבדקו דמצד הפסד ממון נחשב כאי אפשר לברורי. ידידו, משה פיינשטיין.

נטילת ידים וברכות

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קסט

ואסור ליתן לו פרוסה אא"כ יודע בו שנטל ידיו

בית יוסף אורח חיים סימן קסט

ומ"ש ואסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו. גם זה ברייתא שם השמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו ומדברי רבינו נראה דלתוך פיו לא דוקא אלא אפילו לידו נמי אסור

וכתב ה"ר יונה בסוף פרק אלו דברים (שם. ד"ה לא) יש למדין מכאן שאין ראוי לתת לאכול אלא למי שיודע בו שיברך ונראה שכיון שמתכוין לעשות מצוה שנותן בתורת צדקה מותר ע"כ ואין דבריו נראים דהא ליתן לשמש נמי מצוה הוא ואפילו הכי לא יתן לו אלא אם כן יודע שנטל ידיו

ב"ח אורח חיים סימן קסט

ואסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו. בפרק כל הבשר (דף ק"ז) מימרא דרבי זירא אמר רב לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו ורבותא קאמר דאפילו לתוך פיו דאינו נוגע בו והוא אמינא אוכל מחמת מאכיל אין צריך ליטול ידיו קמשמע לן דאוכל מחמת מאכיל צריך ליטול ידיו ואין צריך לומר דליתן לידו אסור דאפילו אם תמצא לומר דאוכל מחמת מאכיל אין צריך ליטול ידיו כיון דאינו נוגע במאכל אבל הכא דנותן לידו נוגע במאכל הוא ויהא אוכל בלא נטילת ידים. וב"י כתב וזה לשונו ומדברי רבינו נראה דלתוך פיו לאו דוקא אלא אפילו לידו נמי אסור עכ"ל ולכאורה קשה דמאי אפילו לידו אדרבה כל שכן לידו דאסור וכן כתב ב"י עצמו לעיל סוף סימן קס"ג (עמ' תג ד"ה ומ"ש והמאכיל) עיין שם ואפשר דלידו איכא למימר דיצניענו עד לאחר הסעודה ויטול ידיו ויאכלנו ואפילו הכי אסור דמסתמא יאכלנו מיד בלא נטילה:

כתב ה"ר יונה בסוף פרק אלו דברים יש למדין מכאן שאין ראוי לתת לאכול אלא למי שיודע בו שיברך ונראה שכיון שמתכוין לעשות מצוה שנותן בתורת צדקה מותר עד כאן ורצונו לומר דביודע שלא נטל ידיו אם נותן לתוך פיו או לידו כדי לאכלו עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט יד) אבל במי שאינו יודע בו אם יברך אם לאו בשעה שנותן לו אינו עובר כלום אלא אדרבה מקיים מצות צדקה ואם אין העני מברך הנותן צדקה אינו עובר בזה על לפני עור בשעת נתינה וקיים מצות צדקה ואפילו יודע בו שהוא עם הארץ גמור ולא יברך כלל לא מפני כך יבטל מצות צדקה ומה שהשיג על זה הב"י נראה לי דאינה השגה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קסט

אסור (ט) ליתן לו פרוסת פת, אא"כ יודע בו ה שנטל ידיו.

(י) לא יתן לאכול אלא * למי שיודע בו שיברך, ויש מקילין אם נותן לעני (יא) <ג> בתורת צדקה (הר"י ס"פ אלו דברים).

מגן אברהם סימן קסט ס"ק ו

ו ויש מקילין - ונ"ל דאם יודע בודאי שלא יברך אסור, ועיין ב"י והב"ח כ' וז"ל דוקא בנטילת ידיים אסור דתיכף בשעה שנותן ידו כדי לאכול עובר משום לפני עור וגו' אבל בברכה בשעה שנתנו אינו עובר ואם אחר כך לא יברך מה עלינו לעשות:

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קסט ס"ק ו

(ו) ויש מקילין. עיין מ"א. וכן משמע בט"ז [ס"ק] ג' דאין ספק מוציא מידי וודאי, הא וודאי שלא יברך אסור ליתן לו. ולא שייך לייתי עשה דצדקה וידחה לא תעשה דלפני עור, דכהאי גוונא לא צותה התורה ליתן לו. וגם מצוה הבאה בעבירה, עיין סימן תרמ"ט. ומב"ח משמע אף שיודע שלא יברך, שהוא עם הארץ, לא יבטל מצות צדקה. י"ל דווקא בעם הארץ, הא מחמת רשעות לא יתן לו, ועיין אליה רבה אות ב' אף שיודע שחטא יתן לו. ונראה שאם מומר לעכו"ם ולשבת ולהכעיס, אף על פי שרבית יש מחמירין, מכל מקום אין מחויב ליתן לו צדקה, עיין יו"ד [סימן] קנ"ט [סעיף ב בהגה]

ט"ז אורח חיים סימן קסט ס"ק ג

(ג) בתור' צדקה. - זה דעת הר"ר ונראה טעמו דמצות צדקה היא ודאי וספק אם יטול ידיו ואין ספק מוציא מידי ודאי צדקה והקשה ב"י הא ליתן לשמש נמי מצוה היא ואפ"ה אין ליתן לו אא"כ יודע שנטל ידיו ונ"ל דהשמש נכנע תחתיו ולא ירע לבבו אם יזהירו תחלה על הנטילה משא"כ באחר שמתוך כך יקצוף ולא ירצה לקבל ויתבטל מצות צדקה:

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן קסט ס"ק ג

(ג) בתורת צדקה. עיין ט"ז. הר"ר יונה כתב בספק אם יברך. והט"ז פירש דהוא הדין בספק אם יטול ידיו, כל בתורת צדקה מותר, דאין ספק מוציא מידי וודאי, ואם יזהירם (יקצוף) [יקצוף]. מה שאין כן בשמש. אבל הב"ח חילוק בין נטילת ידיים לברכה, עיין מ"א אות וי"ו ואי"ה שם יבואר. ואף על גב דלפני עור דכאן הוא מדרבנן, שכל עצמו דנטילת ידיים וברכה דרבנן, לא מקילין בספק כי הא. ועיין סימן קס"ג ובמ"א [ס"ק] ב', ואי"ה יבואר במ"א עוד:

Shabbos Guests

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צט

נשאלתי מהרב ר' נפתלי קארלבאך מדעטראיט אם יש איסור לפני עור להזמין אנשים שיבואו להתפלל בשבת לביהכ"נ כשיודע שיחללו השבת בנסיעה במאשינעס. והשבתי דלהזמין את הרחוקים באופן שאי אפשר שיבואו בלא חלול שבת ודאי אסור, והוא עוד גרוע מאיסור לפנ"ע שהרי הוא עוד באיסור מסית. ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לעבוד עכו"ם, מ"מ לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים כמפורש בסנהדרין דף כ"ט שיליף ר"ש בר נחמן א"ר יונתן מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני אף שלא היה חטא ע"ז אלא האיסור אכילה מעץ הדעת. חזינן שאיסור מסית יש לכל עבירה, אך שאין עונשין בדיני אדם רק על מסית לע"ז, אבל בדיני שמים יענש, ולא ילמדו עליו סגוריא.

ואיסור לפני עור יש אף באינם רחוקים כ"כ כשיודע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במאשינעס אבל איסור מסית ליכא באינם רחוקים. ואם אינה בלשון הזמנה אלא סתם הודעה שעושים מנין ונותנים פרסים להבאים להתפלל שהכוונה בעצם הוא רק לקרובים אבל ידוע שיבואו גם רחוקים במאשינעס מסתבר שאין בזה דין מסית ובדין לפנ"ע יש להסתפק. וצריכים לפרש שלא יתנו פרסים אלא לאלו שיבואו ברגליהם בהיתר.

שאלה: בן בעל תשובה מזמין הוריו לסעודת ליל שבת ויודע שיחזרו לביתם במכונית

הנה טענת הבן היא שבדרך זו הוא מקרב את הוריו ליהדות, רק שחושש במה שמכשילים לחלל שבת, אבל מאידך הם בלאו הכי מחללים שבת ולא איכפת להם, רק תקותו שלאט לאט יתקרבו, ולדבריו כבר רואה התקדמות שיש אצלם כבר גישה אחרת לדת, ותולה הדבר בזה שמקרב אותם ומזמינם אף שנוסעים בחזרה הביתה, אבל שואל שמא אסור משום איסור לפני עור.

נראה שיסוד האיסור דלפני עור הוא דומיא דעור שמכשילו, אבל אם כוונתו רק לטובת עצמו לא נקרא מכשיל, אלא כמו שרופא מנתח לא נקרא מכה חבירו, כך כאן הלוא אין כוונתו להרע לו או ליעץ לו עצה שאינה הוגנת, אלא שמקוה בזה להדריכם ולקרבתם לדרך האמת, ומה שחבירו מחלל שבת עי"ז אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכן אין בזה איסור לפני עור, וכיון שאינו מצוה אותם לנסוע, ואדרבה, הודיע להם שמצטער בכך, תו אין כאן חיוב ערבות להפרישים במחללי שבת בפרהסיא, וע"כ נראה שגם איסור לפני עור אין בזה שכוונתו לטובתם. (ועיין ש"ך ודג"מ י"ד קנ"א שאין חיוב להפריש מומר מאיסור).

אמנם חילול השם יש כאן, שבאים לביתו במכונית בפרהסיא בעצם יום השבת, ולכן יש לראות שעכ"פ לא יחנו את מכוניתם סמוך לביתו במקום שירגישו שבאו במיוחד אצלו, כי בעון חילול השם אחד שוגג ואחד מזיד ואין תלוי במה שמכוין לטוב, ונראה שישתדל כפי כחו למונעם מחילול שבת, אבל אם זה אי אפשר ומרגיש שיש בזה תועלת להחזירם למוטב, לא ימנע לעשות מפני איסור לפני עור, רק יקרב אותם כפי האפשר, ושמאל דוחה וימין מקרבת, ויזהר ויודיע אותם תמיד חומר חילול שבת ומתיקות שמירתה ובעזרת השי"ת יחזיר אותם למוטב, ואין לך כיבוד אב ואם כמוהו.

ובמק"א הבאתי מדברי המשנה ברורה בשעה"צ סימן ש"ו ס"ק מ"ד שאב חייב לדאוג לבתו שלא תשתמד שהוא גואלה וקרוב לה, ומשמע שזהו חובה מיוחדת בקרובים, ולפי זה נלע"ד דאף שבעלמא במחלל שבת בפרהסיא שאינו עושה מעשה עמך פטורין להוכיחו וכמבואר במשנה ברורה סימן תר"ח ובה"ל שם עיין שם היטב, מכל מקום באביו שנטמע בין העכו"ם חייב לגאולו, וסיבת החיוב אינו רק מצד צדקה שחייבין לכל עניי ישראל, אלא דין גאולה לקרובים ואפילו מחללי שבת צריך להשתדל לפי כחו לגאולם שזהו הלכה מיוחדת.

עבודה זרה י"ג ע"ב - לפני דלפני

קבוע זבון: **מתני'** ואלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים אצטרובלין ובנות שוח ופטורות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר ומותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים וישאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל מב והצב (ונקלב^ה) אסור למכור לעובדי כוכבים: **גמ'**

ללא שייך צעזע מעטויהו לה: ^ה מוכר לו תרנגול לבן בין התרנגולין. לקח עובד כוכבים ו: **רבי** ירמיה וכן פתא. משראל תרגוליס הרבה מותר למכור ציניהם תרגול לבן דמיון דשקיל מיניה אחריו לא לעצדת כוכבים קא צע לה: ^ה סתמן ז: (דף לה:) ועוד י"ל דמיירי מנקום שאין ז: פירושן. מפרש בגמרא: דק"ב מב הצב ונקלב. מפרש בגמ': **גמ'** וזך צהמנו אכן צירושלמי^ה

זי נפש משמע דלכרו קנאו והכי גרסינן צירושלמי ואתה לא לקחת גלוסקא מימין אמר ליה ז: והלא פת דבר שאין מתקיים הוא ואמרין לעיל (דף ו:) דבר שאין מתקיים אין לוקחין מהם

¹ דהא דבר חשוב הוא והכי יוליה וזאת יורה הדבר האמתיות.
תלמוד בבלי > שו"ת ודרכי > עמוד מס 37 כח עבודה זרה תלמוד בבלי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה יד.

תורניתא. מין אלו והיא שטה כדלמך כר"ה (דף כג): הוסיפו ע"ה. לענין שציעות: כ"ז שאין לו עיקר. להמקיים צורך צינות הגשמים כגון קשואין ודילועין וכיוצא בזה: אין לו שביעית. ומומחר לעשות מהן סמורה ואילו מלואה להפקינן: פירי דארזא. גלג"ט: בפטורוהיהן שנו. פטורוהיהן דמתני' לא מין הוא צאפי נפשיה אלא ה"ק אין מוכרין להן כל אלו אינטרוולין וצנות שות בעוקליהן לפי שחולין אותן צפני עטרת כוכבים ודרכן לעצבן כן: "בונה ובה. מין לצונה היא: ש"ששה מין. משקל שלשה מנין דהא ודאי לסמורה קא מכין: א"פני מפקדינן. על לפני עור אנו מלויין שלא ליתן מכשול בדבר האסור לו וכל הני דאסרינן לצוני להו משום לפני עור לא תמן מכשול (ב) דק נה מחזיר על עטרת כוכבים: א"פני ד"פני. כגון הכא דהאי ודאי לאו לעטרת כוכבים קצני ומשום דלא ליתן איהו לאחריני (ג) ומקטרי לא מפקדינן למיסר: מותר "מכור לו. לעצב כוכבים מרנגול לן מין דלא אידכר לן לאו לעטרת כוכבים קצני: אידיבא דאמר תרנגול "בן "מי. וא"ל ישראל לא מוצינא לך אלא צדי

תורניתא (א). פ"ה מין אלו כדלמך כר"ה (פ. וס) צעירה מני ארזים שטה תורניתא וקשיא דבסמוך פרק מההיא וכל שאין לו עיקר ופ"ה שאין לו עיקר מתקיים צורך צינות הגשמים ואי תורניתא אלו הוא הא יש לו עיקר מתקיים ועוד קשיא לפירושו הרי מצאה דאין לה עיקר צינות הגשמים ויש לה שציעות ועוד קשיא אי תורניתא אילן הוא תורניתא הוא דלא מוצנין הא שאר אילנות מוצנין והא תנן (לקמן יט): אין מוכרין להם צמחצור לקרקע דהכי דייק לקמן גבי דקל ע"ז לכן פר"ת דתרי גוונא תורניתא מינה והיא דהכא הוא מין אדמה כעין כצירתא פ"י גפרית שאין לה עיקר שורש צקרקע לא צינות החמה ולא צינות הגשמים אלא מצאה יש לה עיקר צינות החמה ומשום הכי פרק עלה מההיא דשציעות וכה"ג פרק בשבת פרק ר"ע (דף ז) גבי כצירתא וגם רש"י פירש שם כן שתורניתא דהכא כעין כצירתא: בנות שוה. לנאורה משמע דפירי גרוע הוא מדהוסיפו עליהם אלא מעיקרא לא הוו נהוגי צה שציעות וכן משמע ברש"י מס' דמאי (פ"ה) דלא נחשדו עליהם עמי הארץ דמנן הקלן שצמחא השיתין והרימון

תלמוד בבלי ע"ז וחדר > עמוד מס 38 כח עבודה זרה תלמוד בבלי הודפס ע"י הכנת אוצר החכמה

תרומת הדשן ח"ב כ"ז

סימן כו

שיעורי גרוגרות¹: התוספות פ' חלוך² כתבו בפשיטות, דמוכח פ' המצניע (שבת צא, א) דגרוגרת יותר גדול מכזית, ולפי הקושיא שמקשין שם התוספות לא היתה גרוגרת אלא כמו שליש ביצה, והביצה היא שני זתים כדמוכח מ"פ בתרא דיומא (פ, א) ומפרק אמרו לו (כריתות יד, א), כל זה תמצא בפ' חלוך³ לפי תרומת הדשן עמוד מס 18 ב (פסקים) איסרלין, ישראל בן פתחיה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ב"ח יורה דעה סימן קלט

כתב מהרא"י בכתביו (תרה"ד ח"ב) סימן כ"ז דספרי יראתם אסור למכור לגלחים אמנם אם אין ידוע מהו הספר פסול יש להתיר דתלין ברוב ספריהם ספרי משפטים וספרי רפואות ותכונה ותשבורת ומוזיק"א ואפילו אם הוא ידוע שספר יראתם הוא אם אינו מוכרו לגלח אלא לגוי אחר אפשר יש להתיר משום דאלפני דלפני לא פקדינן גבי גוי כדאיתא פרק קמא דעבודה זרה (יד א) עכ"ל. ונ"ל דאין לסמוך על אפשר זה להקל באיסור עבודה זרה דאין לנו אלא דברי התוספות שכתבו בפירוש פרק קמא דעבודה זרה (דף י"ד ב) בד"ה חצב קצבא שאסור אפילו לגוי אחר שאינו גלח דבדאי יתנו או ימכרנו לגלח וכן פסק בסמ"ג לאוין מ"ה (י ב) והוא מדברי ספר התרומה הקצר סימן קל"ח וכ"כ בהגהות מיימוני פ"ט דעבודה זרה (אות ה) דאסור לכל גוי ואין ראייה כלל מהא דאמר התם אלפני דלפני לא פקדינן דלא איתמר הכי אלא גבי לבונה דאפשר דמזבין ליה לגוי אחר וכן לענין שכונה דאפשר דלא מזבין ליה אבל בספרים פסולים הראויים לתפילה בבית עבודה זרה ושאר ספרי יראתם דאין ספק דהגוי יתנו או ימכרנו לגלחים הוי ליה כאילו מכרו ישראל לגלח עצמו גם מהרא"י עצמו בתרומת הדשן סימן רצ"ט כתב במסקנתו דיש לחלק דלא דמי לההיא דלבונה זכה ולפיכך נראה ברור דאין להשיג בהאי אפשר שכתב מהרא"י להתיר ואסור

למכור ספרי יראתם ותפילתם וכיוצא בהן אף לגוי אחר שאינו גלח והכי נקטינן ודלא כהגהת שלחן ערוך (סט"ו) דמסתפק וכתב שתי סברות ומסיק והמחמיר תבא עליו ברכה אלא אסור הוא מן הדין. עוד כתב מהרא"י בכתביו (סי' קיב) על שם האור זרוע (פסקי ע"ז סי' קל) שרבינו אליעזר מפיה"ם אוסר למכור לגלחים קלפים ודיו וכתב ונ"ל מדבריו שאינו אלא חומרא בעלמא. ונשאל מהרא"י (שם) על היעים שקורין וולעדי"ר ווי"ש שמא עדיף הנוצה מקלף ודיו כיון דלא נשתייר שום דבר מהקולמוס על הקלף או שמא יש לאסור דמכל מקום הוי מסייעו ולא נתבררה תשובתו על זה עיין שם ועיין במ"ש בית יוסף בשם שבלי הלקט סוף סימן זה ומיהו נראה דבקלפים ודיו ויעים אין להורות איסור כיון דאפשר שיכתוב שאר ענינים שאינן לעבודה זרה ומ"ש דמכל מקום הוי מסייעו אין טעם זה גורם איסור דהא מסיקין בפרק המצניע (שבת דף צ"ג א) בכל האיסורין מסייע אין בו ממש ומיהו נכון ליזהר אף מיעים וכ"כ מהרש"ל בביאוריו לסמ"ג (לאוין מה ט א):

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנא

לסחורה - עבה"ט דלא מפקדינן אלפני דלפני ועיין בתשובת חות יאיר סימן קל"ו בענין מה שקצת קלי דעת כשיש להם משפט עם אחד אצל שופט עובד כוכבים נותן או מפרז ליתן לו מתנה וכפי הנראה יש בזה איסור דלפ"ע. אחרי שב"נ מזהרין על הדינים ע"ש. ולפ"ד נראה לכאורה דאם אינו נותן המתנה ליד השר השופט עצמו אלא לעבדו שיתן לאדונו או להשתדל עבורו בוודאי שרי אם הוא באופן שאין בו חשש גזל דהוי לפני דלפני ואי משום שזה שלוחו וכאילו נותן בעצמו ז"א דאין שליחות לעובד כוכבים עיין לקמן סי' קס"ט ס"ט בהג"ה. שוב מצאתי שבעל חו"י בעצמו בסי' קפ"ה העיר בזה על ענין אחר רק הוא תופס שו"ת

שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן יד

יקרתו הגיעני וראיתיו צולל במים אדירי' בים התלמוד בבקיא' דולה מים מבאר' עמוקי' חופר ומשדד עמקי' כאדם גדול בענקים מ"מ לקצר אני צריך ואען ואומר פלוגתת רמב"ם בהלכות מלכים עם רמב"ן פ' וישלח הוא כך דלכ"ע לית דין ולית דיינא דכל ז' מצות שמנו חכמים לבני נח ב"נ נהרג עליו והם מנו גזל ודינים ועל כל א' משניהם ב"נ נהרג עליו וכ"ע נמי מודי' דב"נ מצווה על דיני ממונו' כגון אונאה וכובש שכר שכיר והדומה לזה אלא שהרמ"א בתשובה סי' יו"ד מסופק אי הצווי הוא שכל המלך בעצמו יחקוק לו משפטי' על כל פרט ופרט לפי חפצו ואז אותו הדין שחקק המלך הוא דין תורה כי כך יסד הקדוש ברוך הוא שיחקקו להם דין ונימוס באונאה והשגת גבול ושומרים וכמה יקנוס הגנב וכדומה או דילמא שהם מחוייבים לדון ממש כדין תורה בשומרים וגניבה וכלל הכתוב וע"ש ברמ"א מילתא בטעמא. וזה לא נכנס כלל בפלוגתת רמב"ם ורמב"ן ואמנם בהא פליגי דרמב"ם ס"ל דכל אלו נכללו במשמעות מצות גזל והכוונה גזל וכל אביזריה ונשאר מצות דינים להושיב דיינים ולדון איש את רעהו ולפ"ז ע"כ ב"נ נהרג על ככה שהרי דיני' א' מז' מצות ועל כולם ב"נ נהרג וחשב רמב"ם שמפני זה נתחייבו אנשי שכם הריגה על שראו אדוניהם שכם בן חמור גזל את דינה ולא דנוהו זהו דעת הרמב"ם אמנם רמב"ן ס"ל גזל כמשמעו אבל דיני' כולל שארי דינים כולם שכר שכיר וכדומה וכולל נמי להושיב דיינים אבל אין נהרגים אלא על הדינים ממש ולא להושיב דיינים שהרי אין ב"נ נהרג על שב ואל תעשה דהיינו אם עובר על קום ועשה להושיב דיינים ואיך נתחייבו אנשי שכם הריגה על שביטלו עשה לדון אדוניהם ועוד אלו הי' כן איך כעס יעקב על שמעון ולוי על שהרגו את החייב' הריגה. זה פלוגתת רמב"ם ורמב"ן.

....נמצא דלית דין ולית דין להתיר לתת שוחד לארמאי להטו' לו משפט ח"ו מלבד עולה דהנותן עצמו שרוצה לעשות עול עם שכנגדו ומזה לא עסקינן אך אנן עסקי' בהא דעבר על לפני עיור שמכשיל השופט הזה שמקבלו וגורם לו לעוות משפט צדק שחייב מיתה ע"ז ואפי' יתנהו לאחר כגון לאוהבו של השופט וכדומה שיתן לזה בחריקאו להטות לו משפט ג"כ עובר על לפני עיור ולא שייך כאן לפני דלפני דלא מפקדינן כמו התם פ"ק דע"ז דהתם הישראל מוכר לנכרי שאינו מקריב לע"ז רק שהנכרי מוכרו לאחר המקריבו והלוקח הוא המכשיל את הלוקח השני והישראל המוכר אינו משלחו למכור ואינו נותן מכשול אלא גורם שהראשון יתן מכשול להשני ואהא לא מפקדינן ומבואר בש"ע א"ע סוף סי' ה' דאפי' הי' השני

שלוחו של ראשון כיון שאין שליחות לגוי אין שלוחו כמותו אלא שהמשלח נותן מכשול לשלוחו והדר ה"ל הישראל המוכר שאינו שלוחו רק כלפני דלפני אבל אם הישראל מצוה להגוי שיתן עבורו שוחד נמצא מגיע השוחד להשופט בחריקאו אף על גב דאין שליחות לגוי ולא לדבר עבירה מ"מ הוי רק חד לפני ואסור כיון שהישראל שולחו להשופט ליתן עבורו והחילוק מבואר וכל זה בדבר שהארמאי מצווה עליו מז' מצות אך מה שרק אסור לישראל ולא לנכרי ואמירה לנכרי שבות בזה עלה על דעת א' מהגאונים בתשו' חו"י דאמירה לאמירה מותר אבל לית הלכתא כוותי' ואין מקומו בכאן ועיי' בס' עצי ארזים סי' ה'.

אך לפעמים הישראל יודע בעצמו שהדין עמו ועוד לפעמים ורוב פעמים שכנגדו מודה וידוע ומבורר שחייב לו אלא שמחוסר גוביינא וקשה להוציא חובו מיד הלואה והשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הארמאי שהוא בעל דתו וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש הארמאי עבור ישראל אף על פי שהדין עמו בזה מותר ליתן שוחד להשופט לעשות משפט צדק ולא מיבעי' דאין הישראל עובר על לפני עיור אדרבה מצוה קעביד דלולי שוחד שלו הי' השופט מטה משפטו של ישראל והי' עובר על ז' מצות שלו ועכשיו ניצול מזה בשוחד כזה וכיוצא בו מיירי בש"ע ח"מ סי' קע"ו סעיף כ"ח ומכ"ש בש"ס גיטין כ"ח ע"ב בישראל היוצא ליהרג בדיניהם דודאי אין שום אופן שבעולם שיתחייב ישראל הריגה בדיניהם בלי עדים והתראה וב"ד של ישראל מומחים של כ"ג וא"כ כל הריגתם הוא שלא מדין תורה ומותר ליתן שוחד להציל נפשו ויששכר איש כפר ברקאי ס"פ מקום שנהגו ההוא לישראל יהיב שוחדא ומלכא ומלכותא ישראל הוה ואטו מכהנים גדולים של בית שני מייתי ראי' אשר נאמר עליהם במס' יומא דף ט' ע"א מה שנאמר שם ועוד דהתם לא נתחייב בדיון סנהדרין אלא המלך ממלכתי הורדוס פסק עליו כן בלי דת ודין כי אפי' ממשפטי המלך לא הי' חייב כי אנשי הורדוס לא הי' להם דין מלך ע"פ דברי תורה ועוד כבר הרגיש מעלתו דסכנת נפשות שאני וקציצת יד במכת חרב מחללי' עליו את השבת ומהתימה על הרדב"ז בתשו' חלק רביעי סי' תרכ"ה בקציצת אבר א' שכ' הוא סכנת נפשות שראה שאחד מת ע"י צרימת אذن ולא הביא מש"ס ע"ז כ"ח ע"א פירש"י ד"ה פדעתא וכו' ויש ליישב ולומר נהי דמחללי' עלי' שבת דאם לא בדרי' לי' סמים ימות מ"מ הא סמים בידן כיון שעושים לו רפואה בטוח הוא ממיתה ע"כ הביא רדב"ז ראי' ממעשה שהי' שלא הועיל לו שום רפואה כנ"ל.

ויש לתמו' על מה שפלטה קולמסו של מכ"ת ראי' מפילוסופי' דמס' שבת קי"ו ואם לו יהי' דמוכח מזה דמותר ליתן שוחד לארמאי מ"מ איך הותר לאימא שלם לגזול את אחיה ר"ג חלק ירושתו ועוד לדון בעש"נ =בערכאות של נכרים= חלילה לה אך הכל הי' התלוצצת ור"ג ואחותו הפסידו חמרא ושרגא להתלוצץ בארמיים ולגלות קלונם ברבים שלא ימשכו ישראלים אחריהם והדברים ברורים ועיי' ראש מס' גיטין סוגי' דערכאות. והנה צויתי להעתיק לו תשו' א' מס' חות יאיר בענין זה ותנוח דעתו במה שכתבתי בקוצר מילין ויתענג על רוב שלום כנפשו ונפש א"נ. פרעשב' יום ג' כ"ה מרחשון תקפ"ה לפ"ק. משה"ק סופר מפד"מ.